

УДК 007 : 304 : 070

КОНТЕНТ МЕРЕЖІ ЯК ЧИННИК ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

БРАДОВ Володимир,

канд. економ. наук, доцент,

Університет державної фіскальної служби України, вул. Університетська, 31, Ірпінь, Київська обл., 08205, Україна, e-mail: v.bradov@gmail.com

Автор продовжує наукову розвідку трансформації медіапростору Сходу України в умовах інформаційної агресії з боку Російської Федерації. Метою дослідження є визначення особливостей створення на мережевій основі масованого інформаційного потоку з відповідним пропагандистським контентом і донесення через нього до аудиторії тих смислів, які «працюють» на мету країни-агресора. Об'єктом дослідження є безпосередньо сепаратистські мас-медіа та російські інформаційні інтернет-ресурси, які активно діють у регіональному медіапросторі. Актуальність розвідки полягає в необхідності всебічного вивчення сутності змін у медіасфері тимчасово окупованої території Донбасу для створення ефективних комунікаційних дій та забезпечення в регіоні повноцінної реалізації національних інтересів. Визначено особливості створеного умовного мережевого сегменту так званого «ДНР» та його контентного масиву, специфічність використання сучасних інтернет-технологій.

Ключові слова: інформаційна агресія, медіасфера, мережеві мас-медіа, пропагандистський контент, «роботизований» e-ресурс.

NETWORK CONTENT AS A FACTOR OF INFORMATION AGGRESSION

The author continues the scientific investigation of the media space transformations of the region in the conditions of information aggression by the Russian Federation in the East of Ukraine. The purpose of this study is to determine the features of creating a network-based massive information flow with corresponding propaganda content and broadcasting of the ideas which «work» for the goals of the aggressor country to the audience. The object of the study is directly separatist mass media and information Internet resources of Russia. The importance of such an analysis lies in the need for a comprehensive study of the key changes in the media sphere of the temporarily occupied Donbass territory to create effective communication actions and ensure the full implementation of national interests in the region. The study has defined the peculiarities of the created conditional network segment of the so-called «DPR» and its content, the specifics of the use of modern Internet technologies.

Key words: information aggression, media sphere, network mass media, propaganda content, “robotic” e-resource.

Вступ. Створення внаслідок зовнішньої агресії з боку Російської Федерації (РФ) на тимчасово окупованих територіях Донбасу потужного інформаційно-пропагандистського комплексу [1, с. 21–25] дає можливість окупаційній адміністрації «ДНР» установлювати необхідний інформаційний порядок денний, робити бажані акценти в інтерпретації регіональних і загальноукраїнських подій, формувати відповідні стереотипи оцінювання дійсності в аудиторії не тільки зони збройного протистояння, а й далеко за її межами. *Актуальним* є визначення сутності змін у медіасфері території, тимчасово невідконтрольній українській владі, для подальшого прогнозування можливих наслідків, пошуку шляхів встановлення «балансу впливів» на аудиторію суміжних територій, створення ефективних комунікаційних конструкцій задля отримання в регіоні стратегічної інформаційної переваги та забезпечення повноцінної реалізації національних інтересів.

Мета дослідження – визначення особливостей створення масованого інформаційного потоку з відповідним пропагандистським контентом і донесення через нього тих смислів, які «працюють» на стратегічні й тактичні цілі країни-агресора. *Об'єктом дослідження* є масмедіа умовного мережевого сегмента «ДНР» та російські інформаційні інтернет-ресурси, які активно діють у регіональному медіапросторі.

Теоретичною основою наукової розвідки послуговували роботи західних учених – Г. Лассвелла, В. Ліппмана, М. Маклуена, а також результати досліджень науковців із України та Росії – В. Горбуліна, С. Кара-Мурзи, Д. Ланде, О. Литвиненка, А. Манойло, І. Панаріна, Г. Почепцова, С. Расторгуєва, О. Старіша, А. Чічановського та ін.

У науковій літературі сучасного періоду серед найбільш значущих праць слід виділити колективну монографію «Світова гібридна війна: український фронт», яка вийшла під егідою Національного інституту стратегічних досліджень і присвячена розгляду явища світової гібридної війни в перспективі російської агресії проти України [2]. Значний дослідницький внесок у розуміння процесів, що відбуваються сьогодні в інформаційному просторі країни, зробили праці авторитетного фахівця цього напрямку Г. Почепцова [3]. Серед російських публікацій за темою варто виділити монографію «Информационные операции в сети Интернет», автори якої – С. Расторгуев і М. Литвиненко – класифікують спеціальні дії, властиві інформаційним операціям у Мережі, а також теоретично обґрунтовують механізм використання генераторів текстових і аудіовізуальних повідомлень за наперед заданими характеристиками для формування відповідного мережевого контенту [4].

Перебіг українсько-російського інформаційного протистояння останнім часом активно відображається й у публікаціях сучасної наукової періодики. Як свідчить моніторинг, у фахових виданнях, збірниках наукових статей і матеріалах конференцій розглядаються різні теоретичні аспекти гібридної війни, тлумачиться її інструментарій, визначається роль медіа в розповсюдженні «мови ворожнечі», пояснюються етичні стандарти журналістики та інші складники цієї великої й актуальної сьогодні теми.

Поглиблений аналіз зазначених розвідок дозволяє дійти висновку, що вони здебільшого спрямовані на пошук відповіді «що відбувається», при цьому відсутні публікації, у яких би йшлося про те, «як відбувається». Це дає підставу стверджувати, що питання, безпосередньо пов'язані з вивченням особливостей практики функціонування мережевого сегмента медіасфери «ДНР» як каналу розповсюдження пропагандистського контенту, у чому й полягає *новизна дослідження*, залишаються нагальними для вітчизняного наукового дискурсу.

Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання таких *завдань*: проаналізувати найбільш активні інформаційні медіаресурси означеного мережевого сегменту; визначити підходи й технології формування його контентного масиву, тематичну, ідеологічну та авдиторну спрямованість; узагальнити отримані результати. Дослідження охоплює період формування в цілому медіасфері тимчасово окупованої частини території Донбасу і базується на аналізі ситуації, яка склалася на вересень–грудень 2017 року.

Методи дослідження. Джерельну базу наукової розвідки складає емпіричний матеріал, який акумулювався безпосередньо автором, був отриманий у ході моніторингу, спостереження і вивчення ситуації в медіасфері тимчасово окупованої території. Досліджувався безпосередньо контент масмедіа умовного мережевого сегмента «ДНР» та російських інтернет-ресурсів, діючих у регіональному медіапросторі. Як джерело для подальшого критичного аналізу використано деякі дані з «офіційних» сайтів т. з. «ДНР».

Під час проведення дослідження задіяно низку конкретно-наукових методів у такому алгоритмі: моніторинг, спостереження, узагальнення, описовий метод – для

визначення сукупності й характерних рис мережевих медіаресурсів тимчасово не-підконтрольної українській владі частини Донбасу; якісний, синтетичний порівняльний, критичний, експертний, контент-аналіз – для визначення особливостей і характеристик контенту суб’єктів означеного медіасегменту; групування розрізних даних – для визначення специфіки та факторів формування пропагандистського контентного масиву.

Результати й обговорення. Контент-моніторинг та якісний аналіз його результатів дає можливість виокремити групу, що складає сукупність інтернет-ресурсів умовного мережевого сегменту медіасфери тимчасово не-підконтрольної українській владі частини Донбасу. До її складу необхідно включити безпосередньо мережеві мас-медіа, а також інтернет-версії традиційних електронних і друкованих засобів масової інформації т. з. «ДНР».

У досліджуваній період найпотужнішим постачальником контенту для тих «державних ЗМІ», що діяли на окупованій території, а також для користувачів поза її межами, була медіаструктура, створена згідно з першорядним «указом глави республіки», а саме – «Донецьке агентство новостей» (ДАН) [5]. До функцій агентства віднесено оперативне висвітлення «державної політики та суспільного життя», у зв’язку з чим йому були надані значні повноваження: посадовців «республіки» зобов’язали активно взаємодіяти з ДАН, надавати пріоритетний доступ до необхідної інформації, першочергово надсилати анонси подій, пресрелізи про «здобутки», забезпечувати довідковим матеріалом, а також брати участь у заходах його пресцентру. Рубрикація відбиває тематичні напрямки діяльності агентства: «Політика», «Оборона», «Економіка», «Суспільство», «Україна», «Світ», «Росія», «Правопорядок», «Культура та наука», «Спорт».

Діяльність ДАН від самого початку здійснюється під контролем «управління внутрішньої та інформаційної політики апарату Глави ДНР». Контент формується значною мірою звітами, присвяченими численним пропагандистським акціям. Виконуючи завдання забезпечення підконтрольних друкованих видань пропагандистськими матеріалами агентство, в умовах обмеженого доступу до інформаційних джерел, є потужним засобом масової інформації [6]. Крім ролі «колективного пропагандиста», ДАН здійснює й організаційну функцію: на його сайті повідомляється про пресконференції та брифінги, що плануються найближчим часом у пресцентрі, наводиться порядок реєстрації журналістів на офіційних заходах. До всього наявного контенту – вільний доступ і можливість подальшого безкоштовного його використання. Така послуга користується попитом, робить агентство відомим і за межами «ДНР». Враховуючи те, що на окупованій частині регіону відсутні будь-які можливості для роботи, українські масмедіа змушені певною мірою використовувати матеріали ДАН, подекуди цитуючи або інтерпретуючи його інформаційні повідомлення з відповідним покликанням. На показник відвідуваності впливає також стиль подання інформаційного матеріалу: відповідно до агентського статусу ДАН намагається витримувати певну тональність повідомлень, уникати вживання надто агресивних оцінних зворотів, зокрема стосовно України та її стратегічних партнерів.

Утім, зазначене переважно виняток, ніж правило, якщо оцінювати в цілому контент медіа мережевого сегменту «республіки». Яскравий доказ тому сайт «Правда ДНР». Антиукраїнські тексти тут викладені в емоційно-експресивній манері, а редакція ресурсу, що позиціонує себе як «перше інтернет-видання республіки» (діє з 2014 року), у своєму зверненні до реципієнтів іменує себе «командою з ідейних авторів, блогерів, журналістів і просто людей». Водночас майже всі матеріали анонімні, оприлюднюються без «авторства». Ресурс достатньо функціонально структурований, має сторінки в популярних соціальних мережах, і його підтримує окупаційна влада. Визначаючи основним «полем бою» свідомість аудиторії, «інформаційні бійці» формулюють свої амбітні цілі так: від роз’яснення того, що відбувається в

«республіці», до боротьби з українськими «пропагандистами і брехунами». Під час контент-моніторингу на сайті «Правда ДНР» виявлено та проаналізовано чимало кількості фейкових матеріалів на кшталт того, що «київські силовики спільно з українською владою Северодонецька організували в міській школі-інтернаті дитячий публічний будинок, де змушують дітей-сиріт до сексуальних контактів із замовниками-педофілами з числа військовослужбовців, бойовиків нацбатальйонів, українських правоохоронців» тощо [7]. На період дослідження контент сайту був орієнтований більше на зовнішню (відносно зони активних бойових дій) аудиторію, головним чином, на населення інших регіонів України, громадян РФ та міжнародну спільноту, чим і пояснюється масове транслювання дезінформації, відвертої пропагандистської брехні, що, як звісно, може бігти попереду правди.

Не інакше як прагненням реалізувати тактику «різні – про одне» можна назвати одночасну появу двох інших інтернет-медіа. Перше з них – Novorossia.su – позиціонує себе, як інформаційне агентство, місія якого окреслюється «розповсюдженням аналітичної інформації стосовно Донбасу, Новоросії, громадянської війни на Україні...» і через це – «задоволення потреби зарубіжної громадськості у незалежних джерелах інформації, не підконтрольних міжнародним корпораціям та індустрії озброєння...» [8]. Насправді ж, не зважаючи на кількісну насиченість матеріалами і регулярне оновлення новинної складової сайту, відповідність тематики визначеній місії, з точки зору сталих професійних вимог, досить низька. Власний же контент ресурсу (а його небагато), упереміш із запозиченим, створює, як можна побачити з подальшого аналізу, досить своєрідну картину.

У контенті Novorossia.su відчутне переважання матеріалів з характерною принизливою лексикою щодо України, ЄС, США та іронізацією з приводу висловлювань, дій, рішень їх лідерів. Не є винятком використання в публікаціях підробок, зокрема фотофейків. Наприклад, розміщений на сайті у вересні 2017 року матеріал «Не стріляйте у дітей. Петровський район Донецька» ілюструється світлиною малюка, який «серед розвалин після бомбардування збройними силами України шукає свою маму». Але ще за два роки до цієї публікації, у вересні 2015-го, цей сюжет був уже визнаний таким, що не відповідає дійсності, постановним (зробленим для відеокліпу), фейковим [9].

Другий ресурс – NRT24 (Novorossia today) – робиться тією ж редакцією, що й Novorossia.su, але декларується вже як «мультимедійний новинний портал», тобто, на кшталт іномовлення [10]. Із цим пов'язана деяка своєрідна глобальність у визначенні головних рубрик: «Новоросія», «Україна», «Світ» тощо. Проте значна кількість розміщених матеріалів, з огляду на аналіз результатів їх інформаційних приводів та стилю викладу, адресовані все ж внутрішній аудиторії, ніж зовнішній. На відміну від Novorossia.su, на сайті NRT24 заявлена можливість ознайомитися з контентом аж шістьма мовами. Але тільки у випадку переходу на російську, англійську чи французьку можна отримати очікуваний результат, а ось із іншими мовами проблема: переклад на німецьку, іспанську й польську – зовсім відсутній. Характерно, що в разі перемикання на якусь із мов на моніторі кожного разу відбивається інша контент-версія сторінки, що свідчить про те, що матеріали перекладаються і пропонуються «на вибір редакції».

Порівняння результатів контент-аналізу інтернет-ресурсів NRT24, Novorossia.su та «Правда ДНР» дає підстави стверджувати, що, за певної індивідуальності їх дизайну та функціональної структури, у формуванні контентної складової вони схожі як близнюки. Сайтам, заявленим як «незалежні джерела інформації», з їх проросійською спрямованістю та однозначно негативною позицією, з відверто критиканським характером публікацій щодо процесів, які відбуваються в Україні, із їх прагненням видати бажане за дійсне в плані об'єктивного висвітлення ситуації на тимчасово окупованій частині території Донбасу, насправді властиві всі ознаки про-

пагандистських рупорів. Із-поміж них виділяємо: викривлення цієї самої дійсності, її фальсифікація, подання подій лише в чорно-білому світлі, дискредитація опонентів будь-якими способами, використання різноманітних маніпулятивних прийомів, посилення на неіснуючих або мало кому знайомих експертів-фантомів задля підтвердження своїх пропагандистських посилів, активне застосування специфічної лексики, мови ворожнечі, повне ігнорування принципів журналістської етики.

Особливістю кількісного формування мережевого сегмента медіасфери окупованої частини Донбасу є врахування при цьому не лише територіально різних аудиторій, а й різних за притаманними їм тематичними запитамі. Характерний приклад – спеціалізовані інтернет-медіа «Деловой Донбасс» і «Деловой портал», спрямовані на роботу з відповідно зацікавленою аудиторією. Вони схожі не тільки за назвою та переважанням різних текстів економічної спрямованості, а й притаманною для більшості інших аналізованих сепаратистських мережевих ресурсів декларативністю місій, авторською знеособленістю розміщуваних місцевих матеріалів та необмежено «вільним» використанням запозиченого контенту. Їх загальний – пропагандистський – характер вгадується вже в схожих за «бадьорістю звучання» заголовках: «У ДНР активно розвивається садівництво», «ЮМЗ: як неможливе зробити можливим», «Секрети високого врожаю від фермерів ДНР», «Донецький бізнес освоює нові виміри» тощо [11]. На момент моніторингу в контенті «Делового Донбасса» значну частину займають запозичені матеріали, серед джерел – відомі своєю позицією до висвітлення подій в Україні lenta.ru, russian.rt.com, politico.com та ін. Водночас для цього медіа характерним є ініціювання низки проєктів-симулякрів – «Зроблено у нас!» («розповіді» про товари і послуги, що виробляються в «ДНР»), «Знай наших!» (підтримка «місцевого виробника і дистриб'ютора»), заснування премії «Вища проба» («за надання послуг і виробництво товарів найвищої якості»), «Народний контроль», а також «Правоград» – надання співробітниками однойменної фірми безкоштовних «юридичних» консультацій читачам.

Для «Делового портала» характерні дещо інші пріоритети у формуванні змістовної політики сайту з розрахунком на більш цільову аудиторію. На момент моніторингу значне місце приділялося практиці оподаткування в «ДНР», загалом тут уже розміщено майже 9 тисяч «нормативних і правових документів республіки». Для ресурсу властиве прагнення до візуалізації даних, використання інфографіки, що певною мірою впливає на сприйняття меседжів, які несуть розміщувані матеріали, на їх переконливість.

Певне місце в інтернет-сегменті «республіки» відігравали на період дослідження також «роботизовані» ресурси – такі, де процес формування антиукраїнського пропагандистського контенту майже стовідсотково здійснюється відповідно до алгоритму, розписаного заздалегідь за допомогою належного програмування, без постійної участі «людського фактору» [4, с. 55–71]. Прикладом може бути сайт «Информбюро. Сводка реальных новостей», зорієнтований на масову і, здається, не дуже вибагливу аудиторію [12]. Навіть перше його відвідування вже справляє враження дії належно запрограмованого складного пошуково-розподільного механізму, який в автоматичному режимі щомиті сканує певні інформаційні ресурси, що функціонують в Мережі, групує знайдені схожі за темою тексти і викладає їх на потребу користувача вже на цьому ресурсі. На головній (вона позначена як стартова) сторінці, яка розтягнута на шість екранів, представлені майже всі його розділи, підрозділи з відповідними стрічками анонсів (загалом їх біля 100) розміщених на сайті новинних (і не тільки) матеріалів. І весь цей масив майже щохвилини змінюється, щось додається, щось – відходить на задній план. Для кожного з розділів (всього їх 20) існують індивідуальні налаштування щодо збирання інформації на конкретно визначених сайтах: «Стрічка новин» поповнюється тільки з ресурсів politikus.ru, ukraine.ru, jpgazeta.ru, «Регион» – до згаданих додається ще novorosinform.org

i fondsk.ru, рубрика «ДНР» – тільки з dnr-online.ru та dan-news.info. Авторський матеріал можна побачити лише в одному розділі – «УкроГебельс», але й це лише дублювання в автоматичному режимі текстів одного з блогерів лайвджорнал, який з патологічною стабільністю троля кожні 2-3 дні видає «аналітику» про те, «що не так в Україні». На головній сторінці цього «роботизованого» ресурсу вбудовано віджет із відображенням стрічки «Інформбюро» у соціальній мережі «Твітер» і відвідувачу пропонується встановити такий же на робочому столі його комп'ютера, також надається можливість включитись у пряму трансляцію сепаратистських телеканалів – «Первый республиканский», «Юнион», «Новороссия ТВ», «Оплот ТВ» (на час моніторингу «сервіс» був недоступний). Демонстрація технічних досягнень закінчується вже при спробі перейти по посиланнях на вказані акаунти в соціальних мережах нібито «Інформбюро», але після кліку відбувається лише перехід на якийсь випадковий сайт.

У ситуації, коли зусилля організаторів процесу у досліджуваній період фактично концентруються на створенні масовості, досягненні кількісної переваги в мережевому сегменті інформаційного простору регіону, звертає на себе увагу той факт, що інтернет-версіям сучасних традиційних мас-медіа відводиться дещо другорядна роль. Так, версії майже всіх «державних» друкованих видань «ДНР» були зібрані на час моніторингу лише на одному, загальному для всіх інтернет-ресурсі [13]. Це можна пояснити або низьким професійним рівнем і неспроможністю самостійно забезпечити функціонування власного вебсайту співробітниками місцевих видань, певна частина яких тільки-но зайняла редакційні посади, або побоюванням «керівництвом» можливості, хай випадкової, появи в мережі неконтрольованого контенту. На загальному ж сайті є часткова інформація про що йдеться у пресі «республіки», про конкретні місцеві газети, їх наклад, адреси редакцій, контент страждає застарілістю, на головній сторінці чомусь розміщується стрічка матеріалів якогось одного, випадково вибраного, місцевого «державного» видання, а перехід до його рубрик, як і посилання на соціальні мережі, не працює.

Версії деяких «державних» періодичних видань можна ще зустріти якщо не на власних, так на «дружніх» ресурсах (наприклад, електронна підшивка газети «Донецкое время» розміщена на сайті «Правда ДНР»). Загальним для більшості інтернет-версій є їх статичний характер: ці сайти скоріше нагадують сховища не завжди актуальної за часом тематично згрупованою інформації, ніж активно функціонуючий інформаційно-комунікаційний ресурс. Так, на сайті «недержавної» газети «Новороссия», у вигляді електронних оригінал-макетів шпальт, викладені всі числа цього видання (на момент моніторингу – понад 160), починаючи з №1 від 21.05.2014 року [14].

Стосовно інтернет-версій електронних медіа, то тут дещо інша специфіка. Майже всі радіомовники «ДНР» використовують вже наявні мережеві ресурси, де користувачам надається можливість доступу до певного «збірного» переліку радіостанцій. У свою чергу аудіовізуальний контент інтернет-версій ТВ-каналів «республіки» майже в повному обсязі цілодобово перебуває у вільному доступі на відеохостінгу «YouTube». Сайти ТВ-каналів «Первого республиканского», «Юниона», «Новороссии ТВ», «Оплота-ТВ» та ін., крім виконання певних представницьких функцій, тобто надання інформації про себе, виступають у ролі своєрідних відеокаталогів, де телепродукція, яка вже пройшла етер, за прийнятою тут системою рубрикації, групується тематично у плей-листи і користувач, де б він не був, в Україні, РФ, Європі чи Америці, за бажання, будь-який з телесюжетів у будь-який час може переглянути, або зробити копію.

Як вже неодноразово зазначалося, під час аналізу інших сегментів медіасфери «ДНР» – преси, ТВ і радіо – в інтернет-просторі регіону також активно діють ресурси не тільки безпосередньо «ДНР» [1, с.21-25]. На етапі початку наступальних дій з боку агресора і їх подальшого розвитку, у Мережі з'являються сайти, які на-

віть не намагаються приховати свого призначення. Так, російський «Политнавигатор», створений саме у 2014 році, декларує «об’єктивне висвітлення подій на сході України», але насправді робить це з увкрай агресивних антиукраїнських й антиєвропейських позицій, при цьому прагне свій контент розповсюджувати майже через всі наявні соціальні мережи [15]. Типовим взірцем подібного «медіа» є й інформаційна агенція «Новороссія» (не плутати з вище описаним однойменним сепаратистським ресурсом), що має офіційну реєстрацію у Федеральній службі по нагляду у сфері зв’язку, інформаційних технологій і масових комунікацій РФ (свідоцтво від 16.10.2015). У розділі «Про портал» тут також без всяких натяків заявляється, що інформагенція почала роботу – не раніше і не пізніше – у 2014 році «на фоні подій, що розгорталися у Криму, а пізніше на територіях колишніх Донецької і Луганської областей України, яка розпадається». Мета – висвітлення подій, що відбуваються на території «ДНР» і «ЛНР», а також на «тимчасово окупованих маріонетковим київським режимом землях історичної Новоросії, Малоросії, Галичини і Волині Закарпатської Русі». Як на це об’єктивно спроможна «незалежна інформаційно-аналітична» агенція, можна вивчати за заголовками її новинної стрічки на час моніторингу: «Історичний документ. ДНР просить до Росії», «Хлопці, замерзаємо!: Україна падає у крижану прірву», «Україна стала першою у Європі за ростом цін на продукти», «Українські бойовики обстріляли територію ЛНР з мінометів», «Захід підвищує ставки в сутичці за Україну» і таке інше [16]. Глобальною ж своєю місією агенція декларує забезпечення користувачів «якісною патріотичною публіцистикою» про життя на території «руського міра», «простору, об’єднаному загальною культурою, цінностями, історією і мовою», до якого редакція мережевого інформаційного ресурсу поспішно віднесла й Донбас.

Висновки та перспективи. На початковому етапі пріоритетом для координаторів процесу формування мережевого сегменту медіасфери «ДНР» було його кількісне зростання, а не якість контентного масиву, про що свідчать факти розміщення на створюваних сайтах матеріалів, запозичених часто без будь-яких посилань із інших джерел, вони далеко не завжди відповідали задекларованій місії ресурсу, а повідомлення часто дублювалися, їх достовірність, на відміну від однозначно антиукраїнської спрямованості, викликає великий сумнів.

Водночас формуванню потоку пропагандистського контенту на мережеві основі була характерна певна системність – кожен із інтернет-ресурсів «ДНР», а також російських сайтів, що починали функціонувати в період дослідження, за вмістом були спрямовані на конкретно визначену аудиторію: чи то населення в зоні конфлікту, або інших регіонів країни, чи то громадян РФ і ближнього зарубіжжя, чи то на міжнародну спільноту. Причому враховувався не лише територіальний аспект, але й тематичний.

Процесу створення пропагандистського потоку притаманні технологічність та раціональність. Переважна частина проаналізованих сайтів розроблені професійно, зручні для користувача, мають індивідуальний дизайн, контент оновлюється з різним ступенем періодичності. Представлена можливість вільного, без яких-небудь умов, перегляду й копіювання будь-якої розміщеної на сайтах інформації. Мережеві версії майже всіх більш-менш помітних ресурсів пов’язані між собою в логічний ланцюжок типу «інформаційний сайт – акаунт у соцмережах», із обов’язковими перекресними посиланнями на розміщений контент.

Раціональність простежується також у випадках, коли якийсь сучасний інтернет-ресурс, на думку організаторів процесу, «відпрацював своє», на ньому, без надмірних зусиль і витрат, ставиться крапка. Коли аудиторія вимогливіше ставиться до пропонованого контенту, його просто «виводять із гри». На момент підготовки статті посилання на «роботизованих» інформаційних бійців вели вже на сайті типу «жіночий клуб леді» тощо.

У цілому мережевим ресурсам «ДНР», заявленим як «незалежні джерела інформації», у плані об'єктивного висвітлення ситуації на тимчасово окупованій частині території Донбасу насправді були й залишаються сьогодні властиві всі ознаки пропагандистських рупорів: викривлення реальної дійсності, її фальсифікація, подання подій лише в чорно-білому світлі, дискредитація опонентів будь-якими способами, активне застосування специфічної лексики, мови ворожнечі, повне ігнорування принципів журналістської етики.

Перспективою подальших розвідок є визначення особливостей процесів, що відбулися в медіапросторі регіону за умов зовнішньої агресії в подальший після досліджуваного період; узагальнення трансформаційних змін, що зчинилися тут; окреслення наявних тенденцій.

1. Брадов В. В. Трансформація медіапростору регіону в умовах зовнішньої агресії: український аспект. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. Будапешт, 2018. VI (29) № 169, С. 21-25

2. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Харків : Фоліо, 2017. 496 с.

3. Почепцов Г. Г. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах : науково-популярне видання. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 316 с.

4. Расторгуев С. П., Литвиненко М. В. Информационные операции в сети Интернет. Москва : АНО ЦСОиП, 2014. 128 с. (– Новая стратегия, 3)

5. О создании государственного предприятия «Донецкое агентство новостей». URL: http://doc.dnronline.su/wp-content/uploads/2015/03/UkazN49_22122014.pdf (дата звернення: 03.10.2017).

6. Донецкое агенство новостей (ДАН). URL: <https://dan-news.info/> (дата звернення: 04.09.2017).

7. Правда ДНР. URL: <https://dnr-pravda.ru/2017/10/20/ukrainskie-siloviki-ustroili-v-internete-severodonetska-detskiy-publichnyiy-dom-mvd-lnr/> (дата звернення: 05.12.2017).

8. Информационное агентство Novorossia.su. URL: <https://novorossia.su/> (дата звернення: 05.10.2017).

9. Фото с мальчиком из Донбасса, ищущего мать – постановочное. URL: <https://www.stopfake.org/foto-s-malchikom-iz-donbassa-ishhushhego-mat-postanovochnoe/> (дата звернення: 06.10.17).

10. Информационное агентство Novorossia today. URL: <http://ntr24.ru/ru> (дата звернення: 06.10.2017).

11. Деловой Донбасс. URL: <http://delovoydonbass.ru> (дата звернення: 07.10.2017).

12. Информбюро. Сводка реальных новостей. URL: <http://informburo.dn.ua/cgi-bin/iburo/start.cgi> (дата звернення: 06.12.2017)

13. Газеты Донецкой Народной Республики. URL: <http://gazeta-dnr.ru/> (дата звернення: 18.10.2017).

14. Газета «Новороссия». URL: <http://novopressa.ru/> (дата звернення: 18.10.2017).

15. Политнавигатор. URL: www.politnavigator.net (дата звернення: 06.09.2017).

16. Информационно-аналитическое агентство «Новороссия». URL: <https://www.novorosinform.org/> (дата звернення: 04.12.2017).

1. Bradov, V.V. (2018), «Transformation of the region's media space in conditions of external aggression: the Ukrainian aspect», *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, VI (29) n. 169, p.p. 21-25.

2. Horbulin, V.P. (Ed.) (2017). *World Hybrid War: Ukrainian Front*, Folio, Kharkiv, 496 p.

3. Pochepcov, H.H. (2016). *Meanings and Wars: Ukraine and Russia in Information and Semantic Wars*, Vydavnychyj dim "Kyjevo-Moghyljansjka akademija", Kyiv, 316 p.

4. Rastorhuev, S.P. & Lytvynenko, M.V. (2014). *Information operations on the Internet*, ANO CSOyP, Moscow, 128 p. (– New strategy,3)

5. Donetsk People's Republic (2014), On the creation of the state enterprise «Donetsk News Agency», 22 December 2014, Donetsk, 2 p., available at: http://doc.dnronline.su/wp-content/uploads/2015/03/UkazN49_22122014.pdf (accessed 03 October 2017).

6. Donetsk News Agency (DAN), available at: <https://dan-news.info/> (accessed 04 September 2017).
7. True DNR, available at: <https://dnr-pravda.ru/2017/10/20/ukrainskie-siloviki-ustroili-v-internate-severodonetska-detskiy-publichnyiy-dom-mvd-lnr/> (accessed 05 December 2017).
8. Information Agency Novorossia.su, available at: <https://novorossia.su/> (accessed 05 October 2017).
9. StopFake (2015), «Photo with a boy from Donbass looking for his mother – staged», available at: <https://www.stopfake.org/foto-s-malchikom-iz-donbassa-ishhushhego-mat-postanovochnoe/> (accessed 06 October 2017).
10. Information Agency Novorossia today, available at: <http://ntr24.ru/ru> (accessed 06 October 2017).
11. Business Donbass, available at: <http://delovoydonbass.ru> (accessed 07 October 2017).
12. Information Bureau. Real News Roundup, available at: <http://informburo.dn.ua/cgi-bin/iburo/start.cgi> (accessed 06 December 2017).
13. Newspapers of the Donetsk People’s Republic, available at: <http://gazeta-dnr.ru/> (accessed 18 October 2017).
14. Newspaper «Novorossiya», available at: <http://novopressa.ru/> (accessed 18 October 2017).
15. Political navigator, available at: www.politnavigator.net (accessed 04 September 2017).
16. Information and analytical agency «Novorossiya», available at: <https://www.novorosinform.org/> (accessed 04 December 2017).

UDC 007 : 304 : 070

NETWORK CONTENT AS A FACTOR OF INFORMATION AGGRESSION

Bradov Volodymyr, PhD (economy), Assoc. prof.,

University of the State Fiscal Service of Ukraine, 31, Universytetska str., Irpin city in Kiev Region, 08201, Ukraine, e-mail: v.bradov@gmail.com.

ORCID – <https://orcid.org/0000-0003-2538-9078>

Introduction. The creation of a powerful information and propaganda complex as a result of external aggression by Russia in the temporarily occupied territories of eastern Ukraine allows the «DPR» occupation administration to set the necessary information agenda and provide its own interpretation of regional and national events.

Relevance of the study. To counteract information aggression, it is important to determine the features of the «DPR» media sphere as a translator of propaganda content. The purpose of scientific intelligence is to study in this aspect the network segment of separatist mass media.

Methodology. To achieve this goal, the following methods were used: monitoring, observation, generalization – to outline the characteristics of network media; qualitative, synthetic comparative, critical, expert, content analysis - to determine the features of their content; grouping of disparate data – to clarify the formation specifics of the propaganda content array.

Results. During the study period, the creation of a flow of propaganda content on a network basis was characterized by a certain system – the content of each «DPR» Internet resources was aimed at a specific audience: the population in the conflict zone, other regions of Ukraine; citizens of Russia and the near abroad; the international community. Not only the territorial but also the thematic aspect was taken into account.

The process of creating a propaganda flow was characterized by processability. The vast majority of the analyzed sites are non-template and user-friendly; there is a possibility of free, unconditionable viewing and copying of any information posted on the sites. Process-

ability can be traced in cases of using «robotic» sites for the formation of anti-Ukrainian content.

In general, the «DPR» network resources, declared as «independent sources of information» in terms of objective coverage of the situation in the temporarily occupied Donbass territories, in reality have all the hallmarks of propaganda mouthpieces, and the content they broadcast to the audience is a factor in information aggression development.

Conclusions. Further use of the research results is possible to create effective communication structures in order to obtain a strategic information advantage in the region and ensure the full realization of national interests.

Key words: *information aggression, media sphere, network mass media, propaganda content, «robotic» e-resource.*

Стаття надіслана до редакції 10.11.2020